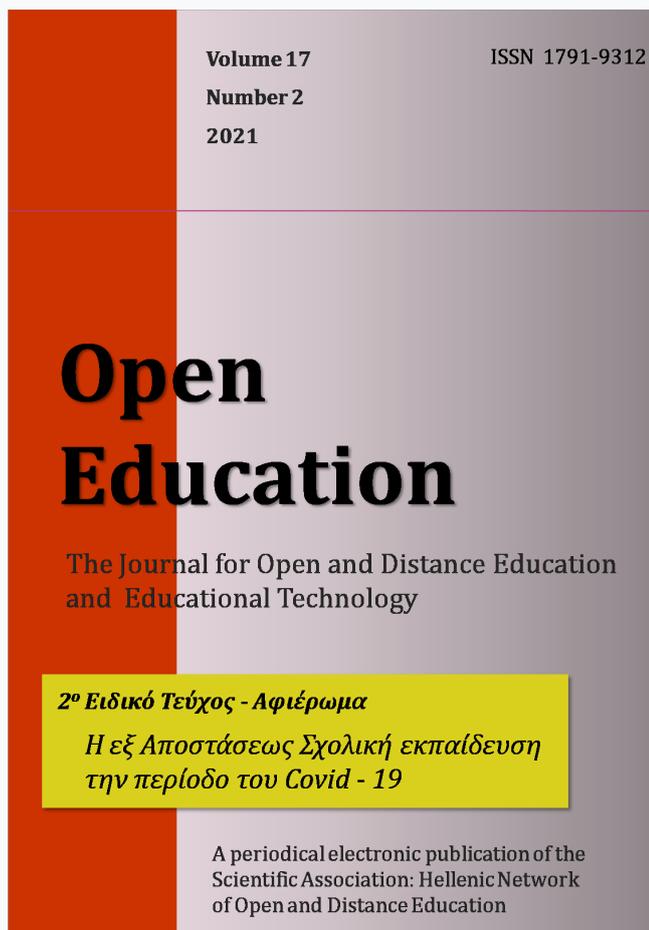

Ανοικτή Εκπαίδευση: το περιοδικό για την Ανοικτή και εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση και την Εκπαιδευτική Τεχνολογία

Τόμ. 17, Αρ. 2 (2021)

Η εξ αποστάσεως διδασκαλία της Μουσικής στην εποχή «Μένουμε Σπίτι»: Μια πρώτη προσέγγιση στο Πειραματικό Σχολείο του Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης
Distance learning of Music, in the era of "Staying Home": A first approach at the Experimental School of the University of Thessaloniki

Μαρία Πατιώ

doi: [10.12681/jode.24290](https://doi.org/10.12681/jode.24290)

Βιβλιογραφική αναφορά:

Η εξ αποστάσεως διδασκαλία της Μουσικής στην εποχή «Μένουμε Σπίτι»: Μια πρώτη προσέγγιση στο Πειραματικό Σχολείο του Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης

Distance learning of Music, in the era of "Staying Home": A first approach at the Experimental School of the University of Thessaloniki

Μαρία Πατιώ

Εκπαιδευτικός Μουσικής Π.Ε.79.01
Πειραματικό Σχολείο Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης
mariapatio22.5@gmail.com

Summary

This work aims in diffusing the experience of “transforming” pre-existing teaching scenarios, for the teaching of music in Secondary Education, through technology. The transformation is performed by integrating technological tools, applications and software, proposed by the B2 Level ICT Training for the Arts, in distance - synchronous & asynchronous - teaching. For each "transformed" music teaching scenario, activities that were implemented in the Experimental School of the University of Thessaloniki - Junior High school and Senior High School - during the period "We Stay Home" (March-May 2020) are presented. These activities were realized with synchronous distance learning using the Webex platform in combination with asynchronous distance learning on the e-class of Greek School Network.

The tele-education solution, during the “We Stay Home” era, led us organize teaching music lessons, in the Junior High school and Senior High School, in a different and unprecedented way. An ideal strategy would be the utilization-reversal-transformation of already applied conventional teaching scenarios, integrated with software, web applications and tools for educational use. This integration creates many new possibilities, offers a pleasant and user-friendly interface, provokes students’ interest and enhances collaborative learning.

The Greek Ministry of Education and Religions activated digital tools that allow distance learning. Webex Cisco application, was the official, free, platform provided by the Ministry for modern, in real-time, distance learning. The use of the platform initiated at the Experimental School of the University of Thessaloniki on March 16, 2020 for the 3rd grade of the Senior High School, on March 23, 2020 for the 1st and 2nd grade of the Senior High School and on March 30, 2020 for the 1st, 2nd and 3rd grade of the Junior High School. At the Experimental School of the University of Thessaloniki, asynchronous distance education took place through the e-class of Greek School Network.

First, clarification and analysis of the evaluation criteria of the online sources for the course of music is attempted, followed by the presentation of the technological tools, applications and software used in the context of distance learning. The proposed activities were realized with synchronous distance learning through the Webex platform, in combination with asynchronous distance learning through the e-class of Greek School Network. The observation of the teaching process, students’ deliverables and their answers to the anonymous electronic questionnaires, indicated that all the students exhibited great interest and enthusiasm, took initiatives and

interacted. No problems were observed in groups' operation, nor were there any particular difficulties. Students found the activities very interesting, they developed their skills in music and digital literacy skills and they gained knowledge through a fruitful interactive process. Because of its general distance-based delivery model and widespread incorporation of technology applications, distance education was uniquely positioned to incorporate the enriched, connected, networked learning that connectivism envisions.

Finally, the methodology is described, the experience of the implementation of the work plans is presented and the conclusions and suggestions of the work are summarized.

Keywords

"Transformation" of teaching scenarios, Synchronous and asynchronous distance learning, Connectivity, Digital literacy, ICT.

Περίληψη

Η εργασία στοχεύει στη διάχυση της εμπειρίας «μεταμόρφωσης» προϋπαρχόντων διδακτικών σεναρίων, μέσω της τεχνολογίας, για την εξ αποστάσεως σύγχρονη & ασύγχρονη διδασκαλία του μαθήματος της μουσικής στη Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση. Στα σενάρια αυτά ενσωματώθηκαν τεχνολογικά εργαλεία, εφαρμογές και λογισμικά που προτείνονται από την Επιμόρφωση Β2 Επιπέδου Τ.Π.Ε. για τις Τέχνες. Για κάθε «μεταμορφωμένο» διδακτικό σενάριο μουσικής παρουσιάζονται δραστηριότητες που εφαρμόστηκαν στο Πειραματικό Σχολείο του Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης – Γυμνάσιο και Λύκειο – κατά την εποχή «Μένουμε Σπίτι» (Μάρτιος-Μάιος 2020). Οι δραστηριότητες αυτές υλοποιήθηκαν με σύγχρονη εξ αποστάσεως διδασκαλία μέσω της πλατφόρμας Webex σε συνδυασμό με ασύγχρονη εξ αποστάσεως διδασκαλία μέσω της η-τάξης (e-class) του Πανελληνίου Σχολικού Δικτύου. Αρχικά, επιχειρείται η αποσαφήνιση και ανάλυση των κριτηρίων αξιολόγησης των διαδικτυακών πηγών για το μάθημα της μουσικής και στη συνέχεια παρουσιάζονται τα τεχνολογικά εργαλεία, οι εφαρμογές και τα λογισμικά που αξιοποιήθηκαν στο πλαίσιο της εξ αποστάσεως διδασκαλίας. Τέλος παρουσιάζεται η μεθοδολογία, κατατίθεται η εμπειρία της υλοποίησης και συνοψίζονται τα συμπεράσματα και οι προτάσεις της εργασίας.

Λέξεις κλειδιά

«Μεταμόρφωση» διδακτικών σεναρίων, Σύγχρονη και ασύγχρονη εξ αποστάσεως διδασκαλία, Κονεκτιβισμός, Ψηφιακός γραμματισμός, Τ.Π.Ε.

Εισαγωγή

Η εξ αποστάσεως – σύγχρονη και ασύγχρονη – εκπαίδευση αποτελεί μία διδακτική μεθοδολογία που χαρακτηρίζεται από συγκεκριμένο πλαίσιο αρχών, το οποίο καλύπτει μεθοδολογικά τη διδασκαλία από απόσταση. Στις πρωτοφανείς, έκτακτες και πιεστικές συνθήκες που βίωσε η χώρα μας την άνοιξη του 2020, η εξ αποστάσεως εκπαίδευση αποτέλεσε το πλέον πρόσφορο εργαλείο για να διατηρήσουν οι μαθητές/τριές μας την επαφή τους με την εκπαιδευτική διαδικασία (Κιουλάνης, 2020).

Η χρήση των νέων τεχνολογιών στη διδασκαλία της μουσικής στην εξ αποστάσεως εκπαίδευση έγινε στο πλαίσιο εξυπηρέτησης των μουσικών στόχων του προγράμματος σπουδών και μέσα από παιδαγωγικές προσεγγίσεις που προάγουν την

κριτική, αναλυτική και δημιουργική σκέψη, τη συνεργατική μάθηση, την αυτενέργεια, τη λήψη πρωτοβουλιών, την εξερεύνηση και τον πειραματισμό (ΥΠΓΒΜΘ, 2011α). Σύμφωνα με τον Gura (2008), η τεχνολογία είναι ο απόλυτος ενεργοποιητής. Έχει εκδημοκρατίσει τα Μέσα επιτρέποντας σε εκδότες, φωτογράφους, σκηνοθέτες, μουσικούς, εικαστικούς, καλλιτέχνες και όποιον άλλον επιθυμεί να αναλάβει αυτούς τους ρόλους, να τα χρησιμοποιούν ανέξοδα και κατά βούληση.

Η αξιοποίηση της τεχνολογίας μπορεί να οδηγήσει τους/τις διδάσκοντες/ουσες μουσικής στην ενορχήστρωση ενός ελκυστικού και δημιουργικού μαθήματος (Πατιώ, 2020).

Ο ψηφιακός μουσικός γραμματισμός αφορά σε γνώσεις και δεξιότητες για τις νέες τεχνολογίες και, ειδικότερα την ψηφιακή μουσική κουλτούρα της εποχής μας. Τα ψηφιακά εργαλεία έχουν θέση στη μουσική εκπαίδευση αλλά με όρους μουσικοπαιδαγωγικούς. Αν η τεχνολογία είναι ο τρόπος, η παιδαγωγική είναι πάντα η λειτουργία. Η αξιοποίηση των ψηφιακών μέσων για τη μουσική διδασκαλία-μάθηση αποκτά σημασία στο σημείο όπου γίνεται εντός σαφώς καθορισμένων εκπαιδευτικών στόχων (Κοκκίδου, 2016). Η μουσική τεχνολογία χρησιμοποιείται ως εργαλείο που εξυπηρετεί τους μουσικούς και εκπαιδευτικούς στόχους και υπό αυτήν τη μορφή ενσωματώνεται αποτελεσματικά στο πρόγραμμα σπουδών μουσικής (Αλεξούδα & Πατιώ, 2018). Επιπλέον, προωθεί τη συμμετοχικότητα, επειδή πολλοί στόχοι και δραστηριότητες μπορούν να επιτευχθούν με ευκολία, ακόμη και από τους/τις λιγότερο μουσικά καταρτισμένους/νες μαθητές/τριες (Hodges, 2001). Ο Swearingen (2003) παρατηρεί ότι η τεχνολογία MIDI ενθαρρύνει τους/τις αρχαίους να εισέλθουν στον κόσμο της μουσικής και αργότερα να επιζητήσουν την εκμάθηση ενός συμβατικού μουσικού οργάνου.

Στην παρούσα εργασία παρουσιάζονται ποικίλα τεχνολογικά εργαλεία, εφαρμογές και λογισμικά, που προτείνονται από την Επιμόρφωση Β2 Επιπέδου Τ.Π.Ε. για τις Τέχνες, τα οποία εφαρμόστηκαν στην εξ αποστάσεως –σύγχρονη & ασύγχρονη – διδασκαλία του μαθήματος της μουσικής στη Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση, κατά την περίοδο Μαρτίου-Μαΐου 2020, στο Πειραματικό Σχολείο του Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης και κατατίθεται η εμπειρία αξιοποίησής τους. Η πρόκληση αυτής της εργασίας έγκειται στην ενσωμάτωση αυτών των εργαλείων/εφαρμογών/λογισμικών σε προϋπάρχοντα σχέδια έρευνας/εργασίας, με στόχο την «μεταμόρφωσή» τους, την επεξεργασία νέας ερμηνείας και τη δημιουργία καινοτόμων προτάσεων

Ο Κονεκτιβισμός στην εποχή «Μένουμε Σπίτι»

Η πιο σύγχρονη θεωρία μάθησης στη σημερινή ψηφιακή εποχή είναι ο Κονεκτιβισμός (Διαδυνδεδεμένη Μάθηση), θεμελιωτές του οποίου θεωρούνται οι George Siemens και Stephen Downes. Παρά το γεγονός ότι δεν αντιμετωπίζεται ως ξεχωριστή θεωρία μάθησης, ο Κονεκτιβισμός έχει διαδραματίσει σημαντικό ρόλο στην ανάπτυξη και την ανάδυση νέων παιδαγωγικών, όπου ο έλεγχος μετατοπίζεται από την/τον διδάσκουσα/οντα σε έναν ολοένα και πιο αυτόνομο/η μαθητευόμενο/η.

Η γνώση δεν αποτελεί πρόταση από τον/την εκπαιδευτικό, που παίζει πλέον επικουρικό ρόλο και ο/η οποίος/α, ίσως και να απουσιάζει εντελώς. Οι αποφάσεις βασίζονται σε ραγδαία μεταλλασσόμενες βάσεις καθώς νέα πληροφορία αποκτάται συνεχώς (Siemens & Downes 2008). Στο πλαίσιο αυτό η μάθηση θεωρείται μια διαδικασία παραγωγής γνώσης και όχι μόνον κατανάλωσης της.

Στο Πειραματικό Σχολείο του Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης, υπό το πρίσμα του Κονεκτιβισμού στη διδασκαλία του μαθήματος της μουσικής, κατά την εποχή «Μένουμε Σπίτι», καταβλήθηκε προσπάθεια να προκύψει η μουσική μάθηση, με τη

βοήθεια της τεχνολογίας, συνδέοντας στοιχεία, όπως ιδέες, έννοιες, απόψεις και αντιλήψεις.

Κριτική επιλογή λογισμικών, διαδικτυακών εφαρμογών και εργαλείων

Για την τέχνη της μουσικής η τεχνολογία αποτελεί ένα εργαλείο κατανόησης και διάδρασης. Υπάρχει μια ανεξάντλητη ποικιλία λογισμικών, εφαρμογών και εργαλείων που προορίζονται για εκπαιδευτική χρήση στο Διαδίκτυο, προσφέρουν πολλές νέες δυνατότητες, διαθέτουν ευχάριστο και χρηστικό περιβάλλον διεπαφής, προκαλούν το ενδιαφέρον των μαθητών/τριών και ενισχύουν την ομαδοσυνεργατική μάθηση (Shank, 2014). Η επιλογή εκείνων που εφαρμόστηκαν στο Πειραματικό Σχολείο του Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης για τις ανάγκες της διδασκαλίας του μαθήματος της μουσικής, την εποχή «Μένουμε Σπίτι», βασίστηκε στα κριτήρια που παρουσιάζονται στις ακόλουθες παραγράφους.

Σύμφωνα με τον Shank, το να επιλέγεις διαδικτυακό υλικό για τους μαθητές σου δεν είναι τόσο απλό όσο το να επιλέγεις ένα καλό άρθρο. Ο ίδιος προτείνει 6 κριτήρια αξιολόγησης του υλικού που έχει καθοριστεί:

1. *Ποιότητα του περιεχομένου*: ο τρόπος με τον οποίο παρουσιάζεται και δομείται η πληροφορία, αν τα παραδείγματα, μοντέλα, οπτικοακουστικά στοιχεία συμβάλλουν στην πραγμάτωση των εκπαιδευτικών στόχων, καθώς και η ποιότητα ήχου, η αισθητική ποιότητα παρουσίασης κειμένων, γραφικών, εικόνων, βίντεο, προσομοιώσεων.
2. *Τύπος μαθησιακής δραστηριότητας*: αν προάγει την κατανόηση του/της μαθητή/τριας, την εμπέδωση των εννοιών ή την παραγωγή και ανάπτυξη νέας γνώσης.
3. *Βαθμός διάδρασης*: αν προκαλεί την ενεργό συμμετοχή, περιλαμβάνει πλούσιο διαδραστικό υλικό και υποστηρίζει τους διαφορετικούς τύπους (στιλ) μάθησης, είναι διασκεδαστικό και συναρπαστικό.
4. *Ενσωματωμένη ανατροφοδότηση*: αν βοηθάει τους/τις μαθητές/τριες να καταλάβουν το κατά πόσο έχουν προοδεύσει και ενισχύει την αυτοπεποίθηση τους καθώς επιτυγχάνουν τους στόχους που τους έχουν τεθεί.
5. *Χρηστικότητα*: αν η χρήση του, ο σχεδιασμός και η πλοήγηση στα περιεχόμενα είναι απλή ώστε οι μαθητές/τριες να εστιάζουν στο ίδιο το περιεχόμενο.
6. *Λειτουργικότητα*: αν είναι συμβατό με όλους τους φυλλομετρητές, αν χρειάζεται η μεταφόρτωση κάποιου πρόσθετου λογισμικού για να χρησιμοποιηθεί κ.λπ.

Επιπλέον, ο κατάλογος των κριτηρίων εξετάζει το γενικό προφίλ του λογισμικού:

1. Τρέχει σε όλα τα λειτουργικά συστήματα (Mac OS X, Windows, Linux, iOS, Android).
2. Είναι πρόσφατο και υποστηρίζεται (διορθώνονται σε εύλογο χρονικό διάστημα τυχόν σφάλματα) ή αναπτύσσεται ακόμη.
3. Το πρόγραμμα έχει την κατάλληλη άδεια (είναι open source ή freeware ή shareware).
4. Έχει ξεκάθαρους όρους χρήσης (φαίνεται ο δημιουργός, δηλώνεται εξ αρχής το πιθανόν μετέπειτα κόστος, έχει εύκολη πρόσβαση κ.λπ.).
5. Εύκολη εγκατάσταση.
6. Έχει αναλυτικές οδηγίες χρήσης.

Τα λογισμικά, διαδικτυακές εφαρμογές και εργαλεία που επιλέχθηκαν και εφαρμόστηκαν στο Γυμνάσιο και Λύκειο του Πειραματικού Σχολείου του

Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης για τις ανάγκες της διδασκαλίας του μαθήματος της μουσικής, κατά την εποχή «Μένουμε Σπίτι» είναι:

1. Λογισμικά γενικής χρήσης (π.χ. Microsoft Word, Libreoffice Writer, Microsoft PowerPoint, Libreoffice Impress, κ.α.)
2. Google Drive και εφαρμογές Google (π.χ. Έγγραφα (google docs), Υπολογιστικά φύλλα (google sheets), Παρουσιάσεις (google slides), Φόρμες (google forms), κ.ά.)
3. Λογισμικό επεξεργασίας μουσικού κειμένου, MuseScore (<https://musescore.org/>)
4. Λογισμικό ψηφιακής επεξεργασίας ήχου και ηχογράφησης, Audacity (<http://www.audacityteam.org/>)
5. Λογισμικό επεξεργασίας video, Wevideo (<https://www.wevideo.com/>)
6. Εικονικό Πιάνο (<http://photodentro.edu.gr/lor/r/8521/5840?locale=el>)
7. Chrome Music Lab-Chrome experiments (<https://musiclab.chromeexperiments.com/>).
8. Radio Garden (<http://radio.garden/>)
9. Ευρωπαϊκή Ψηφιακή Βιβλιοθήκη Europeana (<https://www.europeana.eu/el>)
10. Ελληνικός Συσσωρευτής Ψηφιακού Περιεχομένου Πολιτιστικής Κληρονομιάς, Search Culture (<https://www.searchculture.gr/>)
11. Pinterest (<https://pinterest.com>)
12. Freesound (<https://freesound.org/>)
13. Random Name Picker (<https://www.classtools.net/random-name-picker/>)

«Μεταμόρφωση» διδακτικών σεναρίων μέσω της τεχνολογίας, για την σύγχρονη και ασύγχρονη εξ αποστάσεως διδασκαλία της μουσικής κατά την εποχή «Μένουμε Σπίτι»

Η λύση της τηλε-εκπαίδευσης κατά την εποχή «Μένουμε Σπίτι» οδήγησε στην οργάνωση διδασκαλίας των μαθημάτων μουσικής με τρόπο πρωτόγνωρο και διαφορετικό. Ιδανική λύση/επιλογή στρατηγικής αποτέλεσε η αξιοποίηση-ανατροπή-μεταμόρφωση ήδη εφαρμοσμένων συμβατικών διδακτικών σεναρίων, τώρα πια με την ενσωμάτωση λογισμικών, διαδικτυακών εφαρμογών και εργαλείων που προορίζονται για εκπαιδευτική χρήση, τα οποία προσφέρουν πολλές νέες δυνατότητες, διαθέτουν ευχάριστο και χρηστικό περιβάλλον διεπαφής, προκαλούν το ενδιαφέρον των μαθητών/τριών και ενισχύουν την ομαδοσυνεργατική μάθηση.

Στη συνέχεια της εργασίας αυτής θα παρουσιαστούν προτεινόμενες δραστηριότητες για τέσσερα προϋπάρχοντα διδακτικά σενάρια μουσικής που «μεταμορφώθηκαν» μέσω της τεχνολογίας και εφαρμόστηκαν αντίστοιχα στις Α΄, Β΄, Γ΄ τάξεις του Γυμνασίου και στην Α΄ τάξη του Λυκείου του Πειραματικού Σχολείου του Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης, κατά την εποχή «Μένουμε Σπίτι» (Μάρτιος-Μάιος 2020).

«Μεταμόρφωση» διδακτικού σεναρίου μουσικής, μέσω της τεχνολογίας, για την Α΄ τάξη του Γυμνασίου

Αξιοποίηση αλλά και ανατροπή του διδακτικού σεναρίου με τίτλο:

«Διάλογος με τρόπο μουσικό: Αντιφωνία», από την πλατφόρμα ΑΙΣΩΠΟΣ (Ι.Ε.Π. Aesop & Περακάκη, 2018).

Συμβατότητα με το Α.Π.Σ. και το Δ.Ε.Π.Π.Σ.: είναι συμβατό με το Αναλυτικό Πρόγραμμα Σπουδών της Μουσικής για την Α΄ Γυμνάσιου (ΔΕΠΠΣ-ΑΠΣ Μουσικής, 2003) και συγκεκριμένα εντάσσεται στο πλαίσιο της διδασκαλίας της Α΄

ΕΝΟΤΗΤΑΣ: ΡΥΘΜΟΣ, ΗΧΟΣ ΚΑΙ ΧΡΩΜΑΤΑ – Μουσικοί Διάλογοι και Αντίφωνα (Σταυρίδης, κ.α., 2010),

Εμπλεκόμενες γνωστικές περιοχές: Μουσική, Τ.Π.Ε., Γεωγραφία.

Εκτιμώμενη διάρκεια: 2 διδακτικές ώρες

Προτεινόμενες δραστηριότητες:

1^η διδακτική ώρα

Δραστηριότητα 1 - (5 λεπτά):

- Αξιοποίηση γνώσεων από το μάθημα της Γεωγραφίας: με τη βοήθεια του Google Maps τα παιδιά εντοπίζουν την Γκάνα στην Αφρική, χώρα προέλευσης του παραδοσιακού τραγουδιού «Kye Kye Kule».
- Ο/Η εκπαιδευτικός προβάλλει από το διαδίκτυο, με χρήση της λειτουργίας Share Content, τον ιστότοπο Radio garden και επιλέγει διάφορους ραδιοφωνικούς σταθμούς της Γκάνα και κάνει μια διαφορετική ραδιοφωνική περιήγηση και αναζήτηση στην μουσική της χώρας αυτής.

Δραστηριότητα 2 - (10 λεπτά): Κατανόηση της αντιφωνίας (ερώτηση - απάντηση)

- Ο/Η εκπαιδευτικός χτυπά ρυθμικά σχήματα με τα χέρια του ή στο σώμα του (body percussion) και οι μαθητές/τριες τα επαναλαμβάνουν αμέσως. Ο λόγος δίδεται σε κάθε μαθητή/τρια που «σηκώνει χέρι» εικονικά στην πλατφόρμα Webex.
- Ο/Η εκπαιδευτικός προβάλλει από το youtube, με χρήση της λειτουργίας Share Content, το βίντεο Kye kye kule (<https://www.youtube.com/watch?v=UccSgT3BXJA>) και ζητά από τους/τις μαθητές/τριες να του/της περιγράψουν τη διαδικασία που λαμβάνει χώρα (ερώτηση - απάντηση), καθώς και αν γνωρίζουν μουσικά έργα ή τραγούδια, όπου αυτή συναντάται – π.χ. Βυζαντινή μουσική, «Ντιρλαντά», Γιαλό-γιαλό».

Δραστηριότητα 3 - (10 λεπτά): Εκμάθηση του τραγουδιού Kye Kye kule με σύγχρονη προβολή βίντεο (<https://www.youtube.com/watch?v=d7RShxiWpQ0>). Οι μαθητές/τριες τραγουδούν το τραγούδι, συγχρόνως με την προβολή του βίντεο, διαβάζοντας τους στίχους του από τη σελίδα 10 του βιβλίου Μουσικής Α' Γυμνασίου (Σταυρίδης, κ.α., 2010).

Δραστηριότητα 4 - (15 λεπτά): Εργασία σε ομάδες των 2-3 ατόμων. Εάν η δημιουργία ομάδων παρουσιάζει δυσκολίες, μπορεί να χρησιμοποιηθεί από τον/την εκπαιδευτικό το διαδικτυακό εργαλείο Random Class Picker έτσι ώστε να γίνει τυχαία επιλογή των μελών κάθε ομάδας.

Συζήτηση, ανά ομάδα, στο messenger-team ή στο viber-team της τάξης. Κάθε ομάδα:

- συζητά και συναποφασίζει την δημιουργία ενός οστινάτο, το οποίο θα το εκτελέσει με body percussion, με αυτοσχέδια μουσικά όργανα ή και με συμβατικά ρυθμικά όργανα χωρίς τονικό ύψος (αν υπάρχουν στα σπίτια τους)
- καταγράφει το ρυθμικό οστινάτο της στο βιβλίο μουσικής
- εκπρόσωπος κάθε ομάδας παρουσιάζει το οστινάτο της ομάδας του/της στην ολομέλεια της τάξης, με χρήση της λειτουργίας Presenter & Share Content.

2^η διδακτική ώρα

Δραστηριότητα 5 - (20 λεπτά): Ο/Η εκπαιδευτικός στέλνει στις ομάδες, μέσω Google Drive, ένα αρχείο Musescore όπου έχει καταγράψει τη μελωδία του τραγουδιού Kye kye kule υπό μορφή ερώτησης-απάντησης. Κάθε ομάδα μεταφέρει το οστινάτο που δημιούργησε κατά την 1^η διδακτική ώρα στο αρχείο αυτό, συζητώντας στο messenger-team ή στο viber-team της τάξης και σύμφωνα με τις παρακάτω οδηγίες:

- ✓ Επιλέξτε «επιλογή οργάνων»
- ✓ Επιλέξτε το μουσικό όργανο της αρεσκείας σας (κρουστά χωρίς τονικό ύψος/ unpitched percussion instruments)

- ✓ Εισάγετε τις νότες ως εξής:
  - Κάντε κλικ στο κουμπί «Εισαγωγή Νότας»
  - Κάντε κλικ σε μια αξία νότας
  - Κάντε κλικ μέσα στο πεντάγραμμο (ή το μονόγραμμα)
- ✓ Συνεχίστε μέχρι να ολοκληρωθεί η εισαγωγή της σύνθεσής σας
- ✓ Κάντε κλικ στο πλήκτρο «Αρχή ή σταμάτημα αναπαραγωγής» για να ακούσετε τη σύνθεσή σας
- ✓ Επικοινωνήστε (μέσω του messenger-team ή του viber-team της τάξης σας και του Google Drive) έτσι ώστε όλα τα οστινάτι να μεταφερθούν σε ένα, τελικό, αρχείο MuseScore
- ✓ Ανεβάστε το τελικό αρχείο MuseScore στο Google Drive
- ✓ Ανεβάστε το τελικό αρχείο στο Google Drive και κάντε το σε «κοινή χρήση» με τον/την εκπαιδευτικό μουσικής.

Δραστηριότητα 6 - (15 λεπτά): Ο/Η εκπαιδευτικός μουσικής, ή κάποιος/α μαθητής/τρια παρουσιάζει την τελική ενορχήστρωση του τραγουδιού Kye kye kule στην ολομέλεια της τάξης, κάνοντας χρήση της λειτουργίας Presenter & Share Content.

Ακολουθεί αξιολόγηση και συζήτηση όσον αφορά την εμπειρία της εκπόνησής των δραστηριοτήτων. Ο λόγος δίδεται σε κάθε μαθητή/τρια που «σηκώνει χέρι» εικονικά στην πλατφόρμα Webex. Ο/Η εκπαιδευτικός ενθαρρύνει και συντονίζει τη διάδραση μεταξύ των μαθητών/τριών.

Δραστηριότητα 7 - (5 λεπτά): Κάθε μαθητής/τρια καλείται να απαντήσει στο ηλεκτρονικό ερωτηματολόγιο ανατροφοδότησης που λαμβάνει από τον/την εκπαιδευτικό μουσικής μέσω της υπηρεσίας google forms.

«Μεταμόρφωση» διδακτικού σεναρίου μουσικής, μέσω της τεχνολογίας, για την Β΄ τάξη του Γυμνασίου

Αξιοποίηση αλλά και ανατροπή του διδακτικού σεναρίου με τίτλο:

«Ψηφιακός-Πολυτροπικός Μουσικός Γραμματισμός: Η μουσική και εικόνα ως μέρος των στίχων του χαϊκού» (Πατιώ, & Αλεξούδα, 2017).

Συμβατότητα με το Α.Π.Σ. και το Δ.Ε.Π.Π.Σ.: είναι συμβατό με το Αναλυτικό Πρόγραμμα Σπουδών της Μουσικής για την Β΄ Γυμνάσιου (ΔΕΠΠΣ-ΑΠΣ Μουσικής, 2003) και συγκεκριμένα εντάσσεται στο πλαίσιο της διδασκαλίας της Γ΄ ΕΝΟΤΗΤΑΣ: ΜΕΛΩΔΙΚΟΙ ΕΞΩΤΙΚΟΙ ΑΥΤΟΣΧΕΔΙΑΣΜΟΙ – Η χώρα του Ανατέλλοντος Ηλίου (Δημητρακοπούλου, κ.α., 2010).

Εμπλεκόμενες γνωστικές περιοχές: Μουσική, Νεοελληνική Λογοτεχνία, Εικαστικά και Τ.Π.Ε.

Εκτιμώμενη διάρκεια: 2 διδακτικές ώρες

Προτεινόμενες δραστηριότητες:

1^η διδακτική ώρα

Δραστηριότητα 1 - (5 λεπτά): Ο/Η εκπαιδευτικός προβάλλει από το διαδίκτυο, με χρήση της λειτουργίας Share Content, τον ιστότοπο Radio garden και κάνει μια διαφορετική ραδιοφωνική περιήγηση και αναζήτηση στη μουσική της Ιαπωνίας.

Δραστηριότητα 2 - (5 λεπτά): Ο/Η εκπαιδευτικός υπενθυμίζει στα παιδιά την δομή του χαϊκού και προβάλλει από το διαδίκτυο, με χρήση της λειτουργίας Share Content, δυο επιλεγμένα βίντεο με σκοπό να κατανοηθεί η έννοια της μουσικής επένδυσης και δημιουργίας οπτικοακουστικού προϊόντος με θέμα το χαϊκού:

- Σεφέρης, 16 χαϊκού (<https://www.youtube.com/watch?v=GInPBZP9fE8>)
- Basho – Frog Haiku (<https://www.youtube.com/watch?v=q517AyipMnc>)

Δραστηριότητα 3 – (15 λεπτά): Εργασία σε ομάδες των 2-3 ατόμων. Συζήτηση, ανά ομάδα, στο messenger-team ή στο viber-team της τάξης, με σκοπό τη συγγραφή χαϊκού. Κάθε ομάδα:

- συζητά και συναποφασίζει το θέμα του δικού της χαϊκού, με θεματολογία από τη φύση ή τις εποχές ή τα χρώματα ή τις αντιθέσεις,
- γράφει και επεξεργάζεται τους στίχους του χαϊκού της σε συνεργατικό αρχείο Word στο Google Drive,
- κάνει αυτό το αρχείο Word σε «κοινή χρήση» με τον/την εκπαιδευτικό μουσικής.

Εάν η δημιουργία ομάδων παρουσιάζει δυσκολίες, μπορεί να χρησιμοποιηθεί από τον/την εκπαιδευτικό το διαδικτυακό εργαλείο Random Class Picker έτσι ώστε να γίνει τυχαία επιλογή των μελών κάθε ομάδας.

Δραστηριότητα 4 - (15 λεπτά): Αξιοποίηση του εργαλείου Pinterest. Οι μαθητές/τριες, εργαζόμενοι/ες σε ομάδες των 2-3 ατόμων (ίδιες με εκείνες της Δραστηριότητας 2) δημιουργούν στο εργαλείο αναζήτησης εικόνων Pinterest έναν ομαδικό πίνακα - για κάθε ομάδα - στον οποίο μπορούν να προσθέτουν περιεχόμενο όλοι/ες οι χρήστες της ομάδας, πληκτρολογώντας στη γραμμή αναζήτησης λέξεις-κλειδιά, σχετικές με το θέμα του χαϊκού τους. Στη συνέχεια, εκπρόσωπος κάθε ομάδας παρουσιάζει τον ομαδικό πίνακά της στην ολομέλεια της τάξης, με χρήση της λειτουργίας Presenter & Share Content.

Οι δραστηριότητες αυτής της διδακτικής ώρας ολοκληρώνονται με ασύγχρονο τρόπο, μέσω της πλατφόρμας e-class και την υπηρεσία google drive, με βάση το Φύλλο Εργασίας που έχει αναρτήσει ο/η εκπαιδευτικός μουσικής στην πλατφόρμα e-class. Κάθε ομάδα:

- απαγγέλλει με λυρικό τρόπο το χαϊκού της και το ηχογραφεί είτε με χρήση συσκευής κινητού τηλεφώνου είτε με χρήση του ελεύθερου λογισμικού Audacity,
- συζητά και συναποφασίζει για τη μουσική υπόκρουση που θα έχει το χαϊκού της (επιλογή μουσικής υπόκρουσης με χρήση της ανοιχτής βάσης δεδομένων με ήχους Freesound, χρήση ψηφιακών ή συμβατικών μουσικών οργάνων, ηχητικών εφέ, κλπ.),
- ηχογραφεί τους επιλεγμένους ήχους/μελωδίες και τους επεξεργάζεται με χρήση του Audacity,
- καλείται να δημιουργήσει οπτικοακουστικό προϊόν (σύντομο video), επεξεργαζόμενη ήχους, μελωδίες και εικόνες. Οι εικόνες θα πρέπει να προέρχονται από τον ομαδικό πίνακά της, που δημιουργήθηκε κατά την 1^η διδακτική ώρα και να διατίθενται στο Διαδίκτυο με δικαιώματα χρήσης Creative Commons. Αυτή η δραστηριότητα δημιουργίας σύντομου video γίνεται με τη χρήση της εφαρμογής Wevideo,
- ανεβάζει αυτό το αρχείο στο Google Drive και το κάνει σε «κοινή χρήση» με τον/την εκπαιδευτικό μουσικής.

2^η διδακτική ώρα

Δραστηριότητα 5:

(20 λεπτά) Εκπρόσωπος κάθε ομάδας παρουσιάζει το video κάθε ομάδας στην ολομέλεια της τάξης, σε ρόλο Presenter και με χρήση της λειτουργίας & Share Content.

(20 λεπτά) Αξιολόγηση και συζήτηση όσον αφορά την εμπειρία της εκπόνησής του. Ο/Η εκπαιδευτικός ενθαρρύνει και συντονίζει τη διάδραση μεταξύ των μελών των ομάδων.

Επιπλέον, κάθε μαθητής/τρια καλείται να απαντήσει στο ηλεκτρονικό ερωτηματολόγιο ανατροφοδότησης που λαμβάνει από τον/την εκπαιδευτικό μουσικής μέσω της υπηρεσίας google forms.

Τέλος, τα οπτικοακουστικά προϊόντα αναρτώνται στην ιστοσελίδα των σχολικών δραστηριοτήτων μουσικής (<http://www.nano-micro.gr/omilos/?p=2835>).

«Μεταμόρφωση» διδακτικού σεναρίου μουσικής, μέσω της τεχνολογίας, για την Γ' τάξη του Γυμνασίου

Αξιοποίηση αλλά και ανατροπή του διδακτικού σεναρίου με τίτλο:

«Οι ηχητικές δυνατότητες της εικόνας: Αν το ζωγραφικό έργο *Blue II* του Joan Miró ήταν μουσική πως θα ακουγόταν;» (Πατιώ, 2019).

Συμβατότητα με το Α.Π.Σ. και το Δ.Ε.Π.Π.Σ.: είναι συμβατό με το Αναλυτικό Πρόγραμμα Σπουδών της Μουσικής για την Γ' Γυμνάσιου (ΔΕΠΠΣ-ΑΠΣ Μουσικής, 2003) και συγκεκριμένα εντάσσεται στο πλαίσιο της διδασκαλίας της Β' ΕΝΟΤΗΤΑΣ: ΕΙΚΟΝΑ ΚΑΙ ΗΧΟΣ – Εικαστικά και μουσική ... μουσική και εικαστικά (Δημητρακοπούλου, κ.α., 2010).

Εμπλεκόμενες γνωστικές περιοχές: Μουσική, Εικαστικά και Τ.Π.Ε.

Εκτιμώμενη διάρκεια: 2 διδακτικές ώρες

Προτεινόμενες δραστηριότητες:

1^η διδακτική ώρα

Δραστηριότητα 1 - (5-7 λεπτά): Αξιοποίηση της δραστηριότητας «Αν ο πίνακας ζωντάνευε, ποια μουσική θα ακουγόταν;» από το διδακτικό σενάριο «Όταν οι ήχοι συναντούν τα χρώματα» (<http://aesop.iep.edu.gr/node/19724/4958>) (Ι.Ε.Π. Aesop & Μαγαλιού 2018). Ο/Η εκπαιδευτικός προβάλλει την Δραστηριότητα 2 του σεναρίου από την πλατφόρμα ΑΙΣΩΠΙΟΣ, με χρήση της λειτουργίας Share Content. Οι μαθητές/τριες παρατηρούν τους πίνακες ζωγραφικής, ακούν επιλεγμένα μουσικά κομμάτια και προσπαθούν να αντιστοιχίσουν κάθε πίνακα με ένα μουσικό κομμάτι.

Δραστηριότητα 2 - (5 λεπτά): Ο/Η εκπαιδευτικός διαμοιράζει στους/στις μαθητές/τριες, μέσω της λειτουργίας chat, τους υπερσυνδέσμους του web portal Europeana collections και του web portal Search Culture, έτσι ώστε να αναζητήσουν διάφορα ζωγραφικά έργα του Joan Miró.

Δραστηριότητα 3 - (5 λεπτά): Ο/Η εκπαιδευτικός, με χρήση της λειτουργίας Share Content, προβάλλει το εικαστικό έργο *Blue II* του Joan Miró και ζητά από τους/τις μαθητές/τριες, με καταιγισμό ιδεών (brainstorming), να προτείνουν τρόπους ηχοποίησης της εικόνας (image sonification) σε όλη την τάξη. Ο λόγος δίδεται σε κάθε μαθητή/τρια που «σηκώνει χέρι» εικονικά στην πλατφόρμα Webex.

Δραστηριότητα 4 - (5 λεπτά): Ο/Η εκπαιδευτικός διαμοιράζει στους/στις μαθητές/τριες, μέσω της λειτουργίας chat, τον υπερσύνδεσμο της εφαρμογής Kandinsky του ιστότοπου Chrome Music Lab και ζητά από τους/τις μαθητές/τριες να πειραματιστούν σχεδιάζοντας, σε ελεύθερη απόδοση, το έργο *Blue II* του Joan Miró. Στη συνέχεια οι μαθητές/τριες παρουσιάζουν τα αποτελέσματα του πειραματισμού τους στην τάξη, με χρήση της λειτουργίας Presenter & Share Content.

Δραστηριότητα 5 - (5 λεπτά): Εργασία σε 3 ομάδες και συζήτηση ανά ομάδα, στο messenger-team ή στο viber-team της τάξης, με σκοπό τη δημιουργία:

- 1η ομάδα - ηχητικής απόδοσης του μπλε στοιχείου του πίνακα
- 2η ομάδα - ηχητικής απόδοσης της δυναμικής κόκκινης γραμμής του πίνακα
- 3η ομάδα - ηχητικής απόδοσης των μαύρων κουκίδων του πίνακα.

Οι ομάδες εργασίας μπορούν να ηχοποιήσουν το στοιχείο του πίνακα που τους ανατέθηκε με χρήση συμβατικών ή ψηφιακών μουσικών οργάνων ή με χρήση της ανοιχτής βάσης δεδομένων Freesound και στη συνέχεια να

ηχογραφήσουν/επεξεργαστούν την σύνθεσή τους με χρήση του ελεύθερου λογισμικού Audacity.

Εάν η δημιουργία ομάδων παρουσιάζει δυσκολίες, μπορεί να χρησιμοποιηθεί από τον/την εκπαιδευτικό το διαδικτυακό εργαλείο Random Class Picker, έτσι ώστε να γίνει τυχαία επιλογή των μελών κάθε ομάδας.

Δραστηριότητα 6 - (5-7 λεπτά): Παρουσίαση της ηχοποίησης κάθε ομάδας στην τάξη. Δίδεται ο λόγος στον/στην εκπρόσωπο κάθε ομάδας που «σηκώνει χέρι» εικονικά στην πλατφόρμα Webex.

Η δραστηριότητα αυτή ολοκληρώνεται με ασύγχρονο τρόπο (μέσω της πλατφόρμας e-class και την υπηρεσία google drive): με βάση τις οδηγίες που έχει αναρτήσει ο/η εκπαιδευτικός μουσικής στην πλατφόρμα e-class, κάθε ομάδα ηχογραφεί τους επιλεγμένους ήχους/μελωδίες, τους επεξεργάζεται με χρήση του Audacity, ανεβάζει αυτό το αρχείο στο Google Drive και το κάνει «κοινή χρήση» με τον/την εκπαιδευτικό μουσικής.

Δραστηριότητα 7 - (5-7 λεπτά): Συζήτηση - καταγισμός ιδεών - δίδεται ο λόγος σε κάθε μαθητή/τρια που «σηκώνει χέρι» εικονικά στην πλατφόρμα Webex που αφορά στην ενορχήστρωση των 3 ηχητικών αρχείων που προέκυψαν από τις 3 ομάδες: Η συζήτηση αφορά τη «φορά» με την οποία προτείνεται να γίνει η «ηχητική ανάγνωση» του εικαστικού έργου *Blue II* του Joan Miró. Η εργασία αυτή ολοκληρώνεται με ασύγχρονο τρόπο, μέσω της πλατφόρμας e-class και των υπηρεσιών google drive, messenger-team ή viber-team της τάξης. Κάθε ομάδα:

- παραλαμβάνει από τον/την εκπαιδευτικό, μέσω του google drive, 4 αρχεία, δηλαδή τις ηχογραφήσεις όλων των ομάδων (3 αρχεία mp3) και το εικαστικό έργο *Blue II* του Joan Miró (1 αρχείο jpg),
- καλείται να δημιουργήσει οπτικοακουστικό προϊόν, επεξεργαζόμενη ήχους και εικόνα. Η δραστηριότητα αυτή πραγματοποιείται με τη χρήση της online εφαρμογής wevideo.

2^η διδακτική ώρα

Δραστηριότητα 8 - (10 λεπτά): Παρουσίαση της ηχογράφησης κάθε ομάδας από εκπρόσωπο σε ρόλο Presenter και με χρήση της λειτουργίας Share Content:

- η 1η ομάδα - παρουσιάζει την ηχητική απόδοση του μπλε στοιχείου του πίνακα
- η 2η ομάδα - παρουσιάζει την ηχητική απόδοση της δυναμικής κόκκινης γραμμής του πίνακα
- η 3η ομάδα - παρουσιάζει την ηχητική απόδοση των μαύρων κουκίδων του πίνακα.

Δραστηριότητα 9

(15 λεπτά) Παρουσίαση του video κάθε ομάδας από εκπρόσωπο σε ρόλο Presenter και με χρήση της λειτουργίας Share Content.

(15 λεπτά) Αξιολόγηση, και συζήτηση όσον αφορά την εμπειρία της εκπόνησής του. Ο/Η εκπαιδευτικός ενθαρρύνει και συντονίζει τη διάδραση μεταξύ των μελών των ομάδων.

Επιπλέον, κάθε μαθητής/τρια καλείται να απαντήσει στο ηλεκτρονικό ερωτηματολόγιο ανατροφοδότησης που λαμβάνει από τον/την εκπαιδευτικό μουσικής μέσω της υπηρεσίας google forms.

Τέλος, τα οπτικοακουστικά προϊόντα αναρτώνται στην ιστοσελίδα των σχολικών δραστηριοτήτων μουσικής (<http://www.nano-micro.gr/omilos/?p=2803>).

«Μεταμόρφωση» διδακτικού σεναρίου μουσικής, μέσω της τεχνολογίας, για την Α΄ τάξη του Λυκείου

Αξιοποίηση αλλά και ανατροπή του διδακτικού σεναρίου με τίτλο:

«Μουσική και Κινηματογράφος» (Ζεάκης-Γλυνιάς κ.ά., 1999).

Συμβατότητα με το Α.Π.Σ. και το Δ.Ε.Π.Π.Σ.: είναι συμβατό με το Αναλυτικό Πρόγραμμα Σπουδών της Μουσικής για την Α΄ τάξη του Γενικού Λυκείου (ΔΕΠΠΣ-ΑΠΣ Μουσικής, 2003) και συγκεκριμένα εντάσσεται στο πλαίσιο της διδασκαλίας του ΚΕΦΑΛΑΙΟΥ 6: ΜΟΥΣΙΚΗ ΚΑΙ ΚΙΝΗΜΑΤΟΓΡΑΦΟΣ (Ζεάκης-Γλυνιάς, κ.α., 2000).

Εμπλεκόμενες γνωστικές περιοχές: Μουσική, Αγγλική Γλώσσα, Εικαστικά και Τ.Π.Ε.

Εκτιμώμενη διάρκεια: 5 διδακτικές ώρες

Προτεινόμενες δραστηριότητες:

1^η διδακτική ώρα:

Δραστηριότητα 1 - (20 λεπτά): Ο/Η εκπαιδευτικός προβάλλει αποσπάσματα επιλεγμένων κινηματογραφικών ταινιών με χρήση της λειτουργίας Share Content. Μετά από την προβολή κάθε αποσπάσματος ακολουθεί σχολιασμός της μουσικής της ταινίας (δίδεται ο λόγος σε κάθε μαθητή/τρια που «σηκώνει χέρι» εικονικά στην πλατφόρμα Webex).

Δραστηριότητα 2 - (20 λεπτά): Ο/Η εκπαιδευτικός διαμοιράζει στους/στις μαθητές/τριες, μέσω Google Drive, αρχείο Word που περιλαμβάνει 4-5 πάρτες με χαρακτηριστικά αποσπάσματα γνωστών μουσικών θεμάτων ταινιών, ελληνικών και ξένων. Οι μαθητές/τριες επιλέγουν ένα από αυτά και το μελετούν με χρήση Εικονικού Πιάνου. Στη συνέχεια εκτελούν το επιλεγμένο απόσπασμα στην τάξη, σε ρόλο Presenter και με χρήση της λειτουργίας Share Content (δίδεται ο λόγος σε κάθε μαθητή/τρια που «σηκώνει χέρι» εικονικά στην πλατφόρμα Webex).

2^η διδακτική ώρα:

Δραστηριότητα 3 - (40 λεπτά): Δημιουργία σπονδυλωτής ραδιοφωνικής εκπομπής με τίτλο: «Soundtracks που άφησαν εποχή». Εργασία σε ομάδες των 2-3 ατόμων. Εάν η δημιουργία ομάδων παρουσιάζει δυσκολίες, μπορεί να χρησιμοποιηθεί από τον/την εκπαιδευτικό το διαδικτυακό εργαλείο Random Class Picker, έτσι ώστε να γίνει τυχαία επιλογή των μελών κάθε ομάδας. Κάθε ομάδα καλείται να δημιουργήσει μια σύντομη ραδιοφωνική εκπομπή (5-8 λεπτών) με αυτό το θέμα. Ακολουθεί συζήτηση, ανά ομάδα, στο messenger-team ή στο viber-team της τάξης. Κάθε ομάδα:

- συζητά και συναποφασίζει και επιλέγει το soundtrack που θα παρουσιάσει στη ραδιοφωνική της εκπομπή,
- κάνει σύντομη έρευνα στο διαδίκτυο, συγγράφει και επεξεργάζεται το ραδιοφωνικό κείμενο της εκπομπής της (στην ελληνική αλλά και την αγγλική γλώσσα) σε συνεργατικό αρχείο Word στο Google Drive,
- κάνει αυτό το αρχείο Word σε «κοινή χρήση» με τον/την εκπαιδευτικό μουσικής,
- επιλέγει τα κομμάτια του soundtrack που θα ακουστούν στην ραδιοφωνική εκπομπή της.

Από την πλευρά του/της εκπαιδευτικού υιοθετείται η στρατηγική της φθίνουσας καθοδήγησης (ΥΠΓΒΜΘ, 2011α), ώστε σταδιακά να δίνεται μεγαλύτερη ευχέρεια για ανάληψη πρωτοβουλιών από τους/τις μαθητές/τριες.

3^η διδακτική ώρα:

Δραστηριότητα 4 - (40 λεπτά): Κατά την διδακτική αυτή ώρα συνεχίζεται η επεξεργασία των ραδιοφωνικών εκπομπών των ομάδων. Σε κάθε ομάδα οι μαθητές/τριες, εργάζονται ανάλογα με τις δεξιότητες και τις προτιμήσεις τους («Εκφωνητές/τριες», «Μοντέρ/ζ ήχου», κλπ.). Κάθε ομάδα:

- ηχογραφεί και επεξεργάζεται, με τη χρήση του ελεύθερου λογισμικού Audacity τα κομμάτια του soundtrack που θα ακουστούν στην ραδιοφωνική εκπομπή της,
- ηχογραφεί και επεξεργάζεται, με τη χρήση του ελεύθερου λογισμικού Audacity την εκφώνηση των ραδιοφωνικών κειμένων της στην ελληνική αλλά και την αγγλική γλώσσα,
- επεξεργάζεται τις παραπάνω ηχογραφήσεις έτσι ώστε να δημιουργήσει τα τελικά ηχητικά προϊόντα της ομάδας: 2 σύντομες ραδιοφωνικές εκπομπές με θέμα το soundtrack που επέλεξε (5-8 λεπτών η καθεμία – μια στην ελληνική και μια στην αγγλική γλώσσα),
- ανεβάζει αυτά τα αρχεία σε «κοινή χρήση» στο Google Drive με τον/την εκπαιδευτικό μουσικής.

4^η διδακτική ώρα:

Δραστηριότητα 5 - (40 λεπτά): Γίνεται συρραφή όλων των μικρο-εκπομπών των ομάδων, με τη χρήση του ελεύθερου λογισμικού Audacity έτσι ώστε να δημιουργηθούν 2 ωριαίες σπονδυλωτές ραδιοφωνικές εκπομπές (1 εκπομπή στην ελληνική γλώσσα και 1 εκπομπή στην αγγλική γλώσσα). Η τελική συρραφή γίνεται από τον/την εκπαιδευτικό σε ρόλο Presenter και με χρήση της λειτουργίας Share Content, μέσω συζήτησης και προτάσεων από τους μαθητές/τριες (δίδεται ο λόγος σε κάθε μαθητή/τρια που «σηκώνει χέρι» εικονικά στην πλατφόρμα Webex).

5^η διδακτική ώρα:

Δραστηριότητα 6 - (30 λεπτά): Ένας/μία μαθητής/τρια, εκπρόσωπος της τάξης σε ρόλο Presenter και με χρήση της λειτουργίας Share Content, αναλαμβάνει να φιλοτεχνήσει την αφίσα για καθεμία ραδιοφωνική εκπομπή. Η διαδικασία γίνεται μέσω συζήτησης και προτάσεων από τους μαθητές/τριες (δίδεται ο λόγος σε κάθε μαθητή/τρια που «σηκώνει χέρι» εικονικά στην πλατφόρμα Webex).

Δραστηριότητα 7 - (10 λεπτά):

- Συν-επιλογή, μέσω συζήτησης, της ημέρας και ώρας μετάδοσης της εκπομπής (στην ελληνική γλώσσα) στην Ελληνική Ζώνη.
- Συν-επιλογή, μέσω συζήτησης, της ημέρας και ώρας μετάδοσης της εκπομπής (στην ελληνική γλώσσα) στην Ευρωπαϊκή Ζώνη.
- Μεταφόρτωση όλων των απαιτούμενων αρχείων στην πλατφόρμα του European School Radio.

Επιπλέον, κάθε μαθητής/τρια καλείται να απαντήσει στο ηλεκτρονικό ερωτηματολόγιο ανατροφοδότησης που λαμβάνει από τον/την εκπαιδευτικό μουσικής μέσω της υπηρεσίας google forms.

Τέλος, οι ραδιοφωνικές εκπομπές αναρτώνται στην ιστοσελίδα των σχολικών δραστηριοτήτων μουσικής (<http://www.nano-micro.gr/omilos/?p=2828>).

Η εμπειρία της υλοποίησης

Οι διδακτικές προτάσεις υλοποιήθηκαν στο Πειραματικό Σχολείο του Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης – στο Γυμνάσιο και το Λύκειο - κατά την εποχή «Μένουμε Σπίτι» (Μάρτιος-Μάιος 2020) στο πλαίσιο του μαθήματος της μουσικής. Συμμετείχαν 52 μαθητές/τριες της Α΄ τάξης του Γυμνασίου, 52 μαθητές/τριες της Β΄ τάξης του Γυμνασίου, 52 μαθητές/τριες της Γ΄ τάξης του Γυμνασίου, και 15 μαθητές/τριες του τμήματος Καλλιτεχνικής Παιδείας-Μουσικής της Α΄ τάξης του Λυκείου. Με βάση

την παρατήρηση της διδακτικής διαδικασίας, τα παραδοτέα των μαθητών/τριών και τις απαντήσεις τους στα ανώνυμα ηλεκτρονικά ερωτηματολόγια, όλοι/όλες οι μαθητές/τριες έδειξαν μεγάλο ενδιαφέρον και ενθουσιασμό, είχαν ενεργό συμμετοχή, πήραν πρωτοβουλίες, αλληλεπίδρασαν και δεν παρατηρήθηκαν προβλήματα στη λειτουργία των ομάδων, ούτε διαπιστώθηκαν ιδιαίτερες δυσκολίες στα διάφορα στάδια υλοποίησης των διδακτικών προτάσεων. Οι μαθητές/τριες συνέχισαν να κάνουν μουσική με νέους και ίσως πρωτόγνωρους τρόπους, αλλά συνέχισαν να κάνουν μουσική όλοι/ες μαζί. Η αξιοποίηση-ανατροπή-μεταμόρφωση ήδη εφαρμοσμένων συμβατικών διδακτικών σεναρίων μέσω της τεχνολογίας, κέντρισε το ενδιαφέρον των μαθητών/τριών, τους/τις επέτρεψε να διατηρήσουν την επαφή τους με τη μουσική γνώση και ενίσχυσε την ομαδοσυνεργατική μάθηση «Μένοντας Σπίτι». Οι μαθητές/τριες απομονώθηκαν χωρίς να νιώθουν μόνοι/ες, ανέπτυξαν τις δεξιότητές τους στη μουσική και καλλιέργησαν σημαντικές δεξιότητες ψηφιακού γραμματισμού μέσα από μια γόνιμη διαδραστική διαδικασία.

Συμπεράσματα - Προτάσεις

Η διδασκαλία της μουσικής στη Δευτεροβάθμια εκπαίδευση κατά την εποχή «Μένουμε Σπίτι» αντιμετώπισε μικρές ή μεγαλύτερες δυσκολίες. Το αντικείμενο της μουσικής είναι πράξη και βίωμα και επομένως οι δυναμικές παρεμβάσεις στη διδασκαλία του με τη σύγχρονη και ασύγχρονη τηλε-εκπαίδευση, έπρεπε να είναι άμεσες και αποφασιστικές. Ζητήθηκε από τα παιδιά να συμμετέχουν μαζικά σε διδασκαλίες μέσω διαδικτύου και σίγουρα δεν είχαν όλοι/όλες τον σωστό και απαραίτητο τεχνολογικό εξοπλισμό. Η μόνη λύση ήταν να προσαρμοστούμε σε αυτόν που είχαν. Διδάσκοντας σε έναν διασυνδεδεμένο κόσμο και αντλώντας από τις θεωρίες του κοινωνικού κονστρουκτιβισμού και του κονεκτιβισμού, επιχειρήθηκε η δημιουργία μιας μουσικής κοινότητας εκπαιδευτικού-μαθητών με έμφαση στον αναστοχασμό, τη συνεργατική μάθηση και την κοινωνική δικτύωση. Φάνηκε στην πράξη πως η τεχνολογία μπορεί να «μεταμορφώσει» τον σχεδιασμό και τη δημιουργία διδακτικών σεναρίων, να προωθήσει και να υποστηρίξει τον ιδιαίτερο ρυθμό μάθησης του/της κάθε μαθητή/τριας με σκοπό την εξάσκηση των μουσικών τους δεξιοτήτων.

Η ισχύουσα νομοθεσία απαγορεύει τη χρήση κινητών και tablets, που διαθέτουν σύστημα επεξεργασίας εικόνας και ήχου εντός του σχολικού χώρου. Όμως, κατά την εποχή «Μένουμε Σπίτι», απαγκιστρωθήκαμε αναγκαστικά από αγκυλώσεις και περιορισμούς και η τεχνολογία, ενσύρματη και ασύρματη, αποτέλεσε αναγκαιότητα για τη διδακτική διαδικασία. Οι Νικολοπούλου και Κουσιόγλου (2020) θέτουν τα ερωτήματα «Ποιοί είναι οι νέοι αναδυόμενοι εγγραμματισμοί που προκύπτουν από τη χρήση της φορητής τεχνολογίας από τους μαθητές; Ποιες είναι οι αποτελεσματικότερες-κατάλληλες παιδαγωγικές πρακτικές για την υποστήριξη της εκπαιδευτικής διαδικασίας με τη χρήση κινητών τηλεφώνων και tablet;»

Διαφαίνεται πλέον η ανάγκη αναθεώρησης της αξιοποίησης των φορητών συσκευών για την υποστήριξη της μάθησης, υπό προϋποθέσεις, για την «Ασφάλεια στο Διαδίκτυο» και την προστασία των προσωπικών δεδομένων των μαθητών/τριών και των εκπαιδευτικών.

Οι Βασιλειάδης και Ζεάκης-Γλυνιάς (1993) μας καλούν να αναλογιστούμε πως, για να λυθούν τα νέα διδακτικά προβλήματα, θα πρέπει σήμερα οι εκπαιδευτικοί να συνειδητοποιήσουμε, ότι είμαστε οι τολμηροί εξερευνητές για την κατάκτηση ενός νέου κόσμου. Κατάκτηση, στην οποία θα πρέπει αποφασιστικά ν' αφιερωθούμε, και στην ανάγκη, χωρίς καθόλου να στρέψουμε το βλέμμα μας προς τα πίσω.

Βιβλιογραφικές αναφορές

Ξενόγλωσση βιβλιογραφία

- Gura, M., (2008) *Visual Arts Units for All Levels*. ISTE (International Society for Technology in Education)
- Hodges, R. (2001). Using ICT in Music Teaching. In Philpott, C. and Plummeridge, C. (eds). *Issues in Music Teaching*, pp.170-181. London: Routledge.
- Kop, R., Hill, A. (2008). *Connectivism: Learning theory of the future or vestige of the past?* International Review of Research in Open and Distance Learning, v9, n3.
- Shank, J.,D. (2014). *Interactive Open Educational Resources. A Guide to Finding, Choosing, and Using what's out there to transform College Teaching* (Vol.1). San Francisco, CA: Jossey-Bass.
- Siemens, G., & Downes, S. (2008). *Connectivism & connective knowledge*. Winnipeg, MN: University of Manitoba.
- Swearingen, K., D. (2003). *A Philosophy and Strategies for Technology in Music Education in MENC 'Why Technology in the Music Classroom?' in Spotlight on Technology in the Music classroom*. The National Association of Music Educators.

Ελληνόγλωσση βιβλιογραφία

- Αλεξούδα, Γ. & Πατιώ, Μ. (2018). Οι προκλήσεις της Πληροφορικής στα σχέδια έρευνας/εργασίας Μουσικής: Διδακτικά παραδείγματα και προτάσεις. *εκπ@ιδευτικός κύκλος, Τόμος 6, Τεύχος 1, 2018, σ.σ.112-129*.
- Βασιλειάδης, Σ., Ζεάκης-Γλυνιάς, Α. (1993). *Η Μουσική στον αιώνα μας, Α' τάξη Λυκείου-α' μέρος*. Αθήνα: Οργανισμός Εκδόσεως Διδακτικών Βιβλίων.
- ΔΕΠΠΣ-ΑΠΠΣ (2003). Διαθεματικό Ενιαίο Πλαίσιο Προγραμμάτων Σπουδών. Αθήνα: Παιδαγωγικό Ινστιτούτο - ΥΠΕΠΘ.
- Δημητρακοπούλου, Μ., Τζένου, Μ., Ανδρούτσος, Π. (2010). *Μουσική β' γυμνασίου*. Αθήνα: Οργανισμός Εκδόσεων Διδακτικών Βιβλίων.
- Δημητρακοπούλου, Μ., Τζένου, Μ. & Ανδρούτσος, Π. (2010). *Μουσική Γ' Γυμνασίου, Τετράδιο Εργασιών*. Αθήνα: Οργανισμός Εκδόσεως Διδακτικών Βιβλίων.
- Ζεάκης-Γλυνιάς, Α., Παπαχρόνης, Ι., Σίμος, Ι., & Φραγκούλη, Α. (1999). *Μουσική Α' Ενιαίου Λυκείου-Βιβλίο καθηγητή-τεύχος πρώτο*. Αθήνα: Οργανισμός Εκδόσεως Διδακτικών Βιβλίων.
- Ζεάκης-Γλυνιάς, Α., Παπαχρόνης, Ι., Σίμος, Ι. & Φραγκούλη, Α. (2000). *Μουσική Α' Ενιαίου Λυκείου-Βιβλίο μαθητή*. Αθήνα: Οργανισμός Εκδόσεως Διδακτικών Βιβλίων.
- Ι.Ε.Π. Aesop & Μαγαλιού, Μ. (2018). *Όταν οι ήχοι συναντούν τα χρώματα*. Ανακτήθηκε στις 18/07/2020 από τη διεύθυνση: <http://aesop.iep.edu.gr/node/19724>.
- Ι.Ε.Π. Aesop & Περακάκη, Ε. (2018). *Διάλογος με τρόπο μουσικό: Αντιφωνία*. Ανακτήθηκε στις 03-04-2020 από τη διεύθυνση: <http://aesop.iep.edu.gr/node/15490>.
- Κιουλάνης, Σ. (2020). *Προ(σ)κλήσεις και Παραδοχές για την εξ αποστάσεως εκπαίδευση ή προσεγγίζοντας ερμηνευτικά μία πρόσφατη έρευνα για την εφαρμογή της εξ αποστάσεως σχολικής εκπαίδευσης στον τόπο μας*. Ανακτήθηκε στις 28/05/2021 από τη διεύθυνση: <https://www.kioulanis.gr/images/001distance.pdf>
- Κοκκίδου, Μ. (2016). *Μουσικοί Γραμματισμοί στον Απόηχο του Μεταμοντερνισμού: από την άγνοια στη συνείδηση*. Στο Κοκκίδου Μ. και Διονυσίου Ζ. (επιμ.), Πρακτικά 7ου Συνέδριου της Ελληνικής Ένωσης για τη Μουσική Εκπαίδευση, "Μουσικός Γραμματισμός: Τυπικές και Άτυπες Μορφές Μουσικής Διδασκαλίας-Μάθησης", σ.σ. 3-36. Θεσσαλονίκη.
- Νικολοπούλου, Κ. & Κουσιόγλου, Μ. (2020). *Ποιές είναι οι αντιλήψεις εκπαιδευτικών των γυμνασίων για τη χρήση της φορητής τεχνολογίας στις τάξεις*; Open Education - The Journal for Open and Distance Education and Educational Technology Volume 16, Number 1, 2020. Ανακτήθηκε 26/11/2019 από τη διεύθυνση: <https://ejournals.publishing.ekt.gr/index.php/openjournal/article/view/22289/19864>.
- Πατιώ, Μ. (2020). *Αν τα διακοσμητικά σχέδια της ελληνικής λαϊκής τέχνης ήταν μουσική, πως θα ακουγόταν*; εκπ@ιδευτικός κύκλος, Τόμος 8, Τεύχος 2, 2020, σ.σ.82-95. Ανακτήθηκε στις 28/05/2021 από τη διεύθυνση: https://www.journal.educircle.gr/images/teuxos/2020/teuxos2/teuxos_8_2_6.pdf
- Πατιώ, Μ. (2019). *Οι ηχητικές δυνατότητες της εικόνας: Διδακτικά παραδείγματα και προτάσεις*. εκπ@ιδευτικός κύκλος, Τόμος 7, Τεύχος 2, 2019, σ.σ.123-139. Ανακτήθηκε στις 18/07/2020 από τη διεύθυνση: https://journal.educircle.gr/images/teuxos/2019/teuxos2/teuxos_7_2_7.pdf

- Πατιώ, Μ., & Αλεξούδα, Γ. (2017). *Ψηφιακός-Πολυτροπικός Μουσικός Γραμματισμός: Η μουσική και η εικόνα ως μέρος των στίχων του χαϊκού*, Στο: Χ. Τσιχουρίδης, Δ. Κολοκοτρώνης, Δ. Λιόβας, Μ. Μαριάνθη, Κ. Σταθόπουλος, Α. Κοντογεωργίου, Η. Λιάκος & Ζ. Καρασίμος (επιμ.), Πρακτικά του 3ου Διεθνούς Συνεδρίου για την Προώθηση της Εκπαιδευτικής Καινοτομίας, Λάρισα 13, 14 7 15 Οκτωβρίου 2017 (σ.σ. 926.-936.). Λάρισα: Ε.Ε.Π.Ε.Κ. (Επιστημονική Ένωση για την Προώθηση της Εκπαιδευτικής Καινοτομίας) (e-Book/pdf) ISBN: 978-618-82197-6-2 (τόμος Α'). Ανακτήθηκε στις 18/07/2020 από τη διεύθυνση: http://www.nano-micro.gr/omilos/wp-content/uploads/images/ΗΑΙΚΟΥ_ΟΚΤ_2017.pdf.
- Σταυρίδης, Μ., Σκορδή, Μ., Χατζηγεωργίου-Λυμπουρή, Α. (2011). *Μουσική Α΄ Γυμνασίου*. Αθήνα: Οργανισμός Εκδόσεως Διδακτικών Βιβλίων.
- ΥΠ.Δ.Β.Μ.Θ. (2011α). *Πρόγραμμα Σπουδών Μουσικής στο Γυμνάσιο*. Ανακτήθηκε στις 18/07/2020 από τη διεύθυνση: http://repository.edulll.gr/edulll/retrieve/10875/1967_%CE%A0%CE%A3_%CE%9C%CE%9F%CE%A5%CE%A3%CE%99%CE%9A%CE%97_%CE%9D%CE%97%CE%A0_%CE%94%CE%97%CE%9C_%CE%93%CE%A5%CE%9C%CE%9D_%CE%91%CE%9D%CE%91%CE%A1%CE%A4%CE%97%CE%A4%CE%95%CE%9F.pdf .